

KUNST PÅ ONSDAG:

Klassekampen anmelder aktuelle utstillinger hver onsdag gjennom hele året. Våre anmeldere kan kontaktes på kunst@klassekampen.no

Hver måned byr vi i tillegg på essays, intervjuer og nyheter fra Kunst-Norge.

Tips til våre kunstsider kan rettes til Sara Hegna Hammer: sarah@klassekampen.no

Øivind Storm Bjerke
Professor i kunsthistorie og kunstkritiker

Tommy Olsson
Kunstner og kunstkritiker

Line Ulekleiv
Kunsthistoriker og kunstkritiker

Kåre Bulie
journalist og kunst- og litteraturkritiker

Espen Tveit har vandret i kjente amerikanske fotografers fotspor og stiller ut resultatet på Galleri K i Oslo.

Fra Mysen til Manhattan

Kåre Bulie
KUNST

Espen Tveit: «I Did it My Way – Amerikareiser 1987/1990»

Galleri K, Oslo
Står til 27. mars

ANMELDELSE

En nordmanns ansporende blick på et land som er på samme tid nær oss og langt unna.

Da han var i førtiårene, la fotografen og læreren Espen Tveit (75) fra Mysen ut på to lengre reiser til USA. Han hadde fått stipend og benyttet anledningen til å vandre i fotohistoriske spor – på begge kystene og sørvest i det gigantiske landet. Han oppsøkte steder som er tett forbundet med noen av den amerikanske kulturhistoriens mest feterte signaturer: Taos i New Mexico, hvor Paul Strand fotograferte, Point Lobos i California, hvor Edward Weston holdt til, og Manhattan, hvor navn som Lee Friedlander og Garry Winogrand er to av mange som har gjort «street photography» verdensberømt.

Noen av resultatene publiserte nordmannen i en av fotobøkene han har gitt ut, men de fleste har han aldri offentliggjort før nå. For tiden henger nemlig 59 svart-hvite bilder av begrenset størrelse tett i tett på veggene i Galleri K – alle hentet fra Tveits reiser på det amerikanske kontinentet. Noen er stående, de fleste liggende. Bildene er

typiske for Tveit: lavmælte, sjarmerende, ikke sjelden vittige – skarpt observert og sikkert komponert. «I Did it My Way», har han, med et nikk til Frank Sinatra og «My Way», kalt prosjektet. Tittelen vitner om det selvstendige blikket på kjente motiver utstillingen byr på.

Tveit er en av veteranene i det miljøet som har vært med på å bringe fotografiet inn i den «høye» norske kunstinstitusjonen. Han har flere ganger stilt ut separat på Fotogalleriet, institusjonen som stod sentralt i dette prosjektet. Likevel er det som bokkunstner jeg kjenner ham best. I dette mediet har han vist seg som en konseptuelt anlagt kunstner med sans for å arbeide i serier og med tydelig definerte prosjekter.

I likhet med USA-bildene har bøkene dessuten avslørt en fotograf som ynder å være på farten. I boken med den talende tittelen «Norwegian Ski-Jumps» (2016) har han reist Norge rundt og avbildet gamle hoppbakker og de nære omgivelsene deres. I «Rite» (2001) har han fotografert de enkle formene som landet over gjør tjeneste som fotballmål.

Disse prosjektene er, som USA-bildene, utført i svart-hvitt, men i motsetning til «I Did it My Way» er bokprosjektene fra Norge slående fattige på mennesker. Selv om fotball, i motsetning til hoppспорт, lever i beste velgående, deler i det hele tatt Tveit fotografiene fra sportens verden et anstrøk av det elegiske, endog romantiske – en sans for skjønnheten i forfallet og fortiden.

At bildene fra USA nå er over 30 år gamle, gir også dem en interessant tidsdimensjon. Ikke minst er den senere periodens til dels ekstreme hendelser i det hardt prøvede landet over Atlanterhavet med på å gi disse fotografiene en ny ladning. Donald Trump opptrer indirekte i et av dem reiser på det amerikanske kontinentet. Noen er stående, de fleste liggende. Bildene er

SPEILES: I det vittige bildet «The Leg» er en kvinnelegg over en sko med hæl ute i Manhattans gater i ferd med å passere et butikkvindu preget av samme kroppsdel – i tillegg til av en rekke håndformer som strekker seg mot leggene i utstillingsvinduet.

FOTO: ESPEN TVEIT

den fremtidige presidentens overdådige bygning på Manhattan. For øvrig er det få spor her av det som skulle vise seg å komme. Det USA-portrettet Tveit tegner, spenner ganske visst fra det grigrendte til det hyperurbane, men poengterer i liten grad motsetningen.

Den utpreget selvbevisste – i «Trump Tower New York 1987», et bilde av oppdressede herrer i inngangspartiet til

– på noe som er enten et digert landskapsbilde på en mursteinsvegg eller en avlang åpning ut mot naturen. Tittelen, «Utsikt. Meteor Crater. Arizona 1990», antyder det sistnevnte. Det er fristende å betrakte fotografiet både som et indirekte selvportrett av dets skaper og som et varsel til gjesten om hva vedkommende skal gjøre nå. Motivet er slett ikke alene i utstillingen om å tematisere

det å se. Lenger inn henger et todelt selvportrett av kunstneren i ferd med å beskue Grand Canyons naturformasjoner i samme delstat.

Dette fritidsuniverset preger flere av bildene: Her er barn og voksne som rir på Dallas' karusellhester, ungdom på ballongfestival i Albuquerque og turister både i Grand Canyon og i Yosemite-nasjonalparken i California.

Først og fremst blir jeg likevel slått av de mange landskapsbildene – og av prosjektets tallrike skulpturelle trær. Særlig prominent er Monument Valley, det mektige, karakteristiske Arizona-landskapet amerikanske westernfilmer har brakt kloden rundt. I et typisk Tveit-bilde har tre av naturens topper fått selskap av en form skapt av mennesker, en enkel bygning.

Sansen for denne typen inngrep og spor i landskapet – for møtet mellom kultur og natur – knytter mange av USA-fotografiene til Tveits bokprosjekter. En ovn står ensom i New Mexico-landskapet, og detsamme gjør en utedo. I Texas har Tveit gitt en forfallen, men utpreget skulpturell trapp hovedrollen i et mennesketomt landskap; i ●klahoma dominerer en serie postkasser. Hele tiden aktive-

rer disse motivene publikums indre – og velfylte – arkiv over «Americana»-bilder. En sjelden gang, som i et fotografi av gamle biler langs veien, går Tveit vel tett på klisjeene. Kan hende ville utstillingen ha tjent på litt færre verk.

I bildene fra New York er menneskene flere og stemningen mindre høytidelig. Bymenneskene gjør som de pleier – ser både på og forbi hverandre. Flere av fotografiene tematiserer kunstinstitusjonen: En eldre kvinne med briller står og betrakter et høyreist, men skjevt kunstverk og ser alt annet enn fornøyd ut, og en gruppe mennesker slapper av i den modernistiske skulpturhagen til Museum of Modern Art.

En annen kvinne later Tveit til å ha avfotografert på T-banen uten at hun visste om det, trolig som et nikk til den berømte serien av T-banebilder Walker Evans tok rundt 1940. Evans er nok en av de amerikanske mesterne utstillingen gjør det nærliggende å tenke på – de lyriske arkitekturbildene fra New Mexico refererer åpenlyst til Paul Strand.

I det vittige bildet «The Leg» er en kvinnelegg over en sko med hæl ute i Manhattans gater i ferd med å passere et butikkvindu preget av samme kroppsdel – i tillegg til av en rekke håndformer som strekker seg mot leggene i utstillingsvinduet. Dette motivet leder tankene til Lee Friedlander, som yndet å fotografere utstillingsdokker, men som interessant nok gjorde det i stor stil først etter nordmannen.

Forrige gang jeg skrev om Espen Tveit, var da han for to år siden lanserte bok om hjemstedet sitt, Mysen, en mindre konseptuell utgivelse som hadde preg av kjærlig hilsen. Det oppmerksomme, vennlige blikket er imidlertid det samme enten han fotograferer i Østfold eller i New York City.

Kåre Bulie
kunst@klassekampen.no